

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Az ifjúságért.

Valamelyik theologiai tanszék betöltésénél egyik nagyon kiváló lelkészünk, mint esetleges jelölt szóba kerülve, nagyon is nyomatékosan jelentette ki, hogy ő erre a munkára a meglevő viszonyok közt semmikép sem vállalkoznék. Okát adta határozott vonakodásának. Azt tapasztalta — úgymond — itthon és külföldön, hogy a theologus ifjú előtt két ajtó van nyitva; a professzora ajtaja, meg a vendéglőé; a professzor nincs nálunk abban a helyzetben, hogy az ajtaját nyitva tarthatná, azt meg, hogy a vendéglő ajtaján legyen az ifjakkak egyetlen bejárásuk, ő nem tudná napról-napra látni.

Csaknem egy évtizede, hogy ezt a nyilatkozatot hallottam s alig van nap, amikor eszembe ne jutna s el ne tűnődném: vajjon nyílik-e már és mikor nyílik a professzor ajtaja a theologus ifjú előtt.

Nem veszik rossz néven a theologiai főiskolák tudós tanárai, hogy épen őrölk beszélnek. Hiszen persze ennek a professzori ajtó megnyitásának helye volna, égető szükség volna a többi fakultásokon is, de mégsem olyan keserves a hiánya máshol, mint a theologusok közt, akiknél legnagyobbbrészt a származás egyszerűsége s az anyagi eszközök hiánya megnehezíti, a választott életpálya természetepedig fokozott mértékben megköveteli a csak családi körben otthonos, finomabb s melegebb tónus megszokását.

Minden az iskolán fordul meg, — mondja Andrassy Kálmán e lap előző számában. Valóban úgy van, hogy a mi református iskoláink ifjúságának legnagyobb részénél *minden az iskolán fordul meg*, — nemcsak az értelem fejlesztése s a tudás gyarapítása, de a jellem és erkölcs formálása tekintetében is. Hányan vannak miköztünk abban a szerencsés helyzetben, hogy iskoláikat a felnőtt korig szüleik szerető

gondja alatt s közvetlen irányítása mellett végezhetik? És hány van olyan, aki elkerülve a szülei háztól, állandó szeretetteljes, komoly és helyes vezetés alatt marad? A legnagyobb rész nincsen-e teljesen rábízva az iskolára, amelyben ha mit meg nem tanul, csak az Isten lelke által tanulhatja meg.

Megdöbbentő elgondolni, hogy az iskola, amely így a fiatalok seregeinek egyedüli gyámola, bizonyos irányokban nem eléggé, sőt tán egyáltalán nem tudja teljesíteni a maga feladatát. Megdöbbentő elképzelni, hogy a kincseknek egész garmadája veszhet el a kezén, mivel hogy nem ismeri e kincseket.

A középiskolában még elég jól áll a helyzet. Kivált a kisebb vidéki gimnáziumokban, ahol 10—15 tanuló van egy osztályban, a tanárnak módjában áll az iskolán kívül is folytonos figyelemmel kísérni mindegyik tanítványát. Népesebb iskolákban egészséges állapotok itt is csak az együttes nevelés — az internátusok létesítése által biztosítható, de még enélkül is van valamely közelebbi érintkezés tanár és tanítvány között s minden valamire való tanárnak módjában áll időnként bepillantani mindegyik tanítványa testi és lelki szemeibe.

Nem így vagyunk a felső iskolák ifjúságával. Ez hihetetlen nagy számmal szállott meg egy-egy főiskolát, ami által önmaga lehetlenné tette a komoly gondozásban részesedhetését.

Amellett valami előkelőségi jellé vált a hallgatóság nagy száma s ezért, — meg néhol tán az anyagi előnyért is — egyik-másik főiskola nagyon is mesterségesen igyekezett a látványos előkelőség eme káros jelét megszerezni. Így aztán az ifjúság egy, tanulónak csak a tandíjfizetés révén, mondható részére — mely ki tudja, merre járt s mivel foglalkozott — az iskolának épen nem lehetett gondja s mivel a rossz mindig ragadós, lassanként nem igen lett gondja azokra sem, akikre lehetett volna. A ta-

nárok megtartják a maguk tudós előadásait, művelik, fejlesztik a tudományt, etekintetben becsületes, derék és a nemzeti értékeket nagyban növelő munkát végeznek, ám az ifjúságról kissé elfelejtkeznek; annak manuductorai, pädagogusok lenni megszünnek.

Nem vádolok senkit, a főiskolák professzorait épen nem. Alig van néhány professor az országban, akinek az évi jövedelme megengedi, hogy nyitott házat tartson. A mi református főiskoláink tanárainak a javadalma még ezelőtt tíz évvel a szerény lakáspénzen felül nem ment túl kétezer forinton, vagyis olyan összeg volt, amiből családos embernek városi helyen csak a legnagyobb összevontság mellett lehetett megélni. Vendégek fogadására — hogy csak egy csésze theával, egy szivarkával megkínálja a tanítványait — nem nagyon futotta. Igaz, hogy melegebben és barátságosabban érintkezni a fiatal emberrel lehet a házon kívül is, de száz az utcasarkon véghezvitt trics-tracs sem ér fel egyetlen öt percig tartó vendégül látással. Így lett a professor és tanítvány közötti egykor szeretettel teljes viszony mindinkább hideggé, feszessé s így foglalta el a családapa iránti bizalom helyét a vaskalap elleni bizalmatlanság az ifjúság szívében.

Ezek az állapotok pedig kiváltképen Debreczenben alakultak így. Nem az emberek hibájából, — az intézmények átmeneti állapotából. Debreczen nem mert konzervatív lenni és nem tudott modernné alakulni. Sárospatakon és Pápán a kisebb környezetben levő átlátszóbb viszonyok lehetővé tették a régi patriarchális állapotok fennmaradását. Pesten és Kolozsvárt a jól berendezett internátus új útjára tértek át. Míg Debreczen megtartotta a régi kereteket, anélkül, hogy nagy várossá alakult székhelyén módjában állott volna a régi, falusias életviszonyokat feltételező tartalommal megtölteni.

Ezért üdvözöltük melegen az állami egyetem gondolatát s ezért igyekeztünk annak megvalósításában a bölcs vezérek nyomán hűséges munkások lenni.

Az egyetem felállításával a kollégium főiskolai célokra fordított jövedelmeinek egy tekintélyes része — a theologiai fakultás fenntartására megajánlott összeggel körülbelül egyenlő rész — a tanszékek terhének viselése helyett az ifjúság anyagi és szellemi támogatására fordíthatóvá lett. Mód nyílt arra, hogy a puszta oktatás helyett a nevelés, a jellem- és erkölcsképzés munkája foglalhasson tért a kollégiumban. És mód nyílt arra, hogy a profesz-

Tárca

Jászi Viktor.

Részletek dr. **Teghze Gyula** egyetemi tanárnak a debreczeni m. kir. tudományegyetem 1916 február 25-én tartott emlékünnepeén elmondott beszédéből.

Jászi Viktor halála nagy veszteség egyetemünkre, melynek, mint fiatal intézménynek, tudományos arravalóságának elismeréséért még küzdeni kell s kit a kérlelhetetlen végzet Jászi Viktor halálával egy kipróbált erőtől, elismert tudóstól fosztott meg. De nagy veszteség halála a magyar tudományra is. Kis nemzet vagyunk, kik tudomány tekintetében nagyobb, fejlettebb népekkel alig versenyezhetünk, de meg a magyar tudós és tanár élete rövidebb is a külföldiénél: tízenhat évvel a német és angol, húsz évvel a francia tudós életénél.

A magyar tudós nem él, vagy ritkán él higiénikus életet. Mostoha ifjúsága, többnyire sanyarú tanulói éveit korán megakasztják teste erőteljes fejlődését, férfi korában elért pozíciójának szerfelett sokoldalról feltáruló tudományos, valamint társadalmi kötetmei kiszorolják szellemi tőkét; teste, lelke időelőtt megöregszik, elveszti ellenálló képességét.

Így vesztettük el Jászi Viktort is férfi kora delén, oly korban, midőn még számos értékes és nagybecsű munkát alkothatt volna, akkor, midőn eljutva törekvésének végcéljára, az egyetemi katedrára, teljes nyugalommal szentelhette volna magát tudományos működésének.

Egy év, egy hosszú év telt el halála óta, de azért

a veszteséget, mely elhunytával ért bennünket, ép oly mélyen érezzük, mint elköltözése pillanatában. Jászi Viktor elvesztése feletti fájdalomunk annál élénkebb, mert váratlanul ért bennünket: tudtuk, hogy beteg, de távolról sem sejtettük a közeli véget; túlkórán ragadta el őt körünkben a kegyetlen végzet; neve még igéreként hangzott a tudomány világában, tőle még oly sokat vártunk. Vigasztalást halála felett abban találhatunk, hogy csak teste költözött el, szelleme, tudományos működésének emléke közöttünk marad és örökké hirdetni fogja nevét. S tényleg az ember legszebb jutalma, hogy nem hiába élt, hogy munkájának eredményei túlélnek és késő nemzedékek is megemlékeznek róla.

Érzem helyzetem nehézségét, midőn érdemei méltatását megkísérlem. Nem tudom, hogy gazdag egyénisége melyik oldalát tekintsem legnagyobbnak, legkiválóbbnak. Egyenes, törhetetlen jellemét emeljem-e ki, nemes, emberszerető szívét méltaságom-e, avagy a tudós működését hangsúlyozzam? Minden irányban kiemelkedett; kiváló volt mint tudós, nagy volt mint férfi, de talán legnagyobb volt mint ember. Az egyén e körben emelkedik legmagasabbra.

Nagy értéket reprezentál a tudós működése: hisz anyagi és szellemi életünk legnagyobb áldásai tőle erednek, összes haladásunkat neki köszönhetjük. A férfi jelleme teszi a társadalmat erőssé, hatalmassá. De e tulajdonságok kiformalódásánál az én, az önzés is szerepet játszanak. Egyedül a szív érzelmeinek nyilvánulásában, egyedül ott, hol a cselekedetek rugója az önfeláldozás, tűnik el az egyén,

szorok, nem kötve le a tudományok nagy tömegének kapkodó hirdetésével, sőt némileg anyagilag is előnyösebb helyzetbe jutva, több időt szentelhessenek a szaktudomány művelése mellett a gondjaikra bízott ifjúság lelki nevelésére.

Amiatt, hogy ezen az állami egyetemen más vallású tudósok is tanítják a tudományt s vezetik az ifjúság szellemi életét, kicsinyhitőség volna aggódni. A mi református magyarságunk mindig tudott s a jövőben is tudni fog olyan tudományos kiváltságokat termelni, akik tudományuk tekintélyével nem maradnak hátrább az ifjúság lelki világára befolyásban, mint a más vallású tudósok.

Aggódni csak egyért lehetne. Azért, ha a református vallású professzorok hátrább maradnának az ifjúság szeretetében, az ifjúsággal való atyai, bizalmas, szeretetteljes foglalkozásban. Azért, ha elveszítenék az ifjúságnak, a jövő reménységének a szíve vonzalmaival s ha a szeretet láncai hozzájuk kevésbé fűznék az ifjúságot, mint másokhoz. Azért, ha az ifjúság azt volna kénytelen tapasztalni, hogy máshol jobban szeretik, érdekeit több gondnal ápolják, lelki szükségleteit jobban megértik s jobban ki-elégítik, mint a református egyházban, a református egyház intézményeiben és embereinél.

hogy annál hatalmasabban lépjen helyébe a köz, az összesség. Csak az, ki önmagát odaadni képes, az, aki a közért áldozni kész, az jelentkezik az emberiség számottevő tagjaként, csak az válik ki, mint érték képviselő a többiek közül. Jászi Viktor pedig ilyen volt.

A ridegnek látszó külső, a zárkózott külső alatt nemesen érző szív, odaadó készség lakozott. Az első benyomás, melyet az idegenre gyakorolt, talán nem volt kedvező. Ridegnek, tartózkodónak látszott, de akik őt ismerni tanulták, megszerették meleg szívét, szípköz szellemét, önzetlen jellemét. Kétségtelen, hogy tudatával bírt kiválóságának, érezte azt, hogy nem az átlag emberek masszájából van formálva, de önrizet jogosult is volt, mert úgy tudásban, mint erkölcsi tekintetben felülhaladta embertársait.

A szellemi élet egy nyilvánulása sem ment annyira a külső behatásoktól, mint a tudós működése. A költő környezetét inspirálja s annak megfelelőleg válik lyrikussá, vagy nagy események behatása alatt epikus, hősköltemények szerzőjévé. A festőt, a zeneszerzőt is a külső körülmények teszik monumentális művek alkotójává, illetve intim hangulatok tolmácsolójává. A tudós önmagából alkot: maga tűzi ki a megoldandó feladatot s maga választja a megoldás módját. Az egyéniség itt érvényesül legteljesebben.

De az egyén tudományos önállóságát, hazánkban, legalább a jogászvilágban, még pár évtizeddel ezelőtt más körülmények is előmozdították. A fiatal tudós munkálódásában irányítást senkitől sem nyert, támogatásban senki részéről sem részesült, útmu-

A háború nehéz válságokat omlasztott ránk a felső oktatás ügyeiben is. A kollégium internátusa feladatát nem tudja betölteni. A megélhetés gondjai súlyosabban nehezedenek minden- kire, mint akár valaha. Az ifjúságnak parányi része csak, amelyre gondot fordíthatunk — a nagy többséget csak távolból követhetjük az aggódo szeretet érzésével halálos útjain. Ám a háború után nem lehet főbb gondunk, mint az egyetemi ifjúság részére mindazokat a jólléti intézményeket, melyek az egyetem előkészítése idején tervbe vétettek, azonnal megvalósítani, s azokat, akiket Isten megtart számunkra, nyájas, kedves, meleg otthonba fogadni, szellemi s erkölcsi szerető vezetésben részesíteni s a régi debreczeni kollégium egyszerű erkölcsében, erős magyar hazafiságban, acél jellemében, tiszta szabadelvűségben, válogatás nélküli emberszeretben, gyűlölködés nélküli hithűségben nevelni. Nem csak az altruizmus nemes érzése, de egyházunk szeretetének szent önzése is erre kötelez.

Addig pedig a rendelkezésünkre álló gyarló eszközökkel állván melljük: szeretetünk minden gazdagságát fordítsuk azokra, akiket a Gondviselés itt tartott kezeink alatt.

tást sehol sem kapott. Magának kellett a kezdet nehézségével küzdeni s feltalálni azt a teret, ahol tudása és törekvése leginkább érvényesülhetett. Látjuk ezt Jászi Viktornál is.

Vázolni igyekeztem azt a fejlődés menetét, melyen ő mint tudós keresztül ment; kifejtteni törekedtem felfogását, eszmemenetét, egész tudományos gondolkodás módját. Kiemeltem, hogy miként tért őt, az analízis, boncolgató elme, a szintetikus működésre, az igazi produkálásra s teremtett ezen a téren is jelentőst, hozott létre számottevő alkotásokat.

Kiváló volt ő mint előadó, mint tanár is. Előadását szónoki hév, közvetlenség jellemezte. Megragadta hallgatóságát s magával vitte az okfejtések labirintjain. Nem pedáns felsorolása az anyagnak volt az ő előadása, hanem a tények szemléltetése, azoknak példákkal való illusztrálása. De azért sohasem a felszínen mozgott; ő mindig mélyen szántott.

Előadása ezen szabatosságának tanúi lehettünk mi is úgy Jogászegyleti felolvasásában, hol a „Pragmatica sanctio” tárgyalásán kívül a „Jogi oktatás reformja” körüli vitában is felszólt, a Deák Ferenc születése százados évfordulója alkalmából tartott emlékbeszéde meghallgatásánál, mint a debreczeni „Társadalomtudományi társaság”-ban tartott megnyitó beszéde alkalmával.

Jászi teljes jellemzését azonban nem adnám, ha őt csak mint tudóst, mint tanárt, mint előadót rajzolnám.

Nemcsak tudós volt ő, hanem kivált mint férfi a többiek sorából. Az önálló, a határozott egyéniség

Egyház

Magyar református lelkészek özvegyeinek és árváinak segély-alapja.

Az, aki „az övéiről és főképen az ő házanépéről gondot nem visel” és ilyenén módon „a hitet megtagadta és a hitelennél alábbvaló”, — senki más, mint a magyar református lelkészek összesége. Igazán megfoghatatlan az a hallgatás, mellyel karunk a „házanépéhez” tartozó özvegyek és árvák nyomorúságáról szóló, rémes híradásokat fogadja.

Mit jelent, mit rejteget ez a csodálatos hallgatás? Megdöbbenést-e, vagy közömbösséget; tehetlenséget-e, vagy lelketlenséget, — feleljen reá lelkiismeretünk. Feleljen pedig ne érzélgéssel és üres beszéddel, hanem sürgős tettel, idejekorán való szabadditással.

Addig, míg özvegyeink méltó ellátásban nem részesülnek, addig, míg testet-ölő, lelket tébolyító nyomorúság a jutalmuk és örökségük azért, mert sorsukat a magyar társadalom legkevesebb figyelemre méltatott intelligens tagjának sorsához fűzték, addig Isten ellen való véték nekünk fogadalmi templomok, „Református egyházfalvak” élettelen köveire fordítani áldozatkészségünk koldús-filléreit. Sőt tovább megyek, míg özvegyeink elviselhetetlen helyze-

alkotta jellemét; tántoríthatatlan meggyőződése jellemezte egyéniségét. Tekintet nélkül a következményekre, közvetlenül az egyetemi tanárok kinevezése előtt vált ki a szabadelvű-pártból, midőn a választójogra vonatkozólag más álláspontot foglalt el, mint amely az új törvényben kifejezést nyert.

Politikai működésére kitérni nem akarok. Csak azt említem, hogy e téren eljárását a feltétlen következetesség, a konzekvenciák szigorú levonása jellemezte. Részben családi tradíciói, tudományos meggyőződése, határozottan konzervatív felfogása az 1867-es párt táborába terelték. Tántoríthatatlan híve volt a szabadelvű-, majd a munkapártnak. Magának a pártnak szervezésében itt Debreczenben is jelentős szerepet játszott s elveinek hozott áldozatot, midőn biztosan tudva bukását, a Péterfiai kerületben Thaly Kálmánnal szemben fellépett. Midőn azután később a párttal ellentétbe került, scrupulozitása kielégésre készítette.

Mint embert legjobban jellemzi az a törekvése, melyet a munkásosztály érdekében kifejtett. Tudva, mily jelentősége van a haladás tekintetében a tudásnak, nemcsak résztvett tanfolyamaikon, de nagyrészt ő teremtette meg a debreczeni „Szabad Iskolát”. Ő volt, aki a „Népirodát” szervezte. De eltekintve ezektől, tagja volt minden humánus egyesületnek, melynek célja és törekvése a munkásosztály helyzetének javítása, jólétének előmozdítása. — Családot nem alapított, de a szeretet, mely szívében lakozott, nem apadt ki, kiterjedt mindazokra, kik szegények, elhagyatottak voltak. Ezeknek sorsán igyekezett ő javítani.

tén nem segítünk, míg ezt a sebet, mely tüzes üszök gyanánt égeti, marja református egyháztársadalmunk testét, gyökeresen be nem gyógyítottuk, addig tegyük félre mindazokat a szép irodalmi s általában kulturális terveket és törekvéseket, melyek bár a legcsekélyebb mértékben is anyagi hozzájárulást igényelnek.

Akinek a háza ég, ne vakoljon, ne meszeljen, ne diszitsen, hanem oltsa a tüzet! Oltsa pedig első sorban a kárvalló saját maga. Ne tekintgessünk jobbra-balra, ne várjunk segédelmet senkitől. Legkevésbé az államtól.

Ez a gond teljes egészében a miénk tiszteletes című, palástos szolgaké. Nincs jogunk ahhoz, hogy szemérmességünk üres tarisznyáját utódainkkal, özvegyünkkel és árváinkkal is viseltessük. Segítsünk rajtuk úgy, ahogy tudunk! A berni kath. templom szétrombolt szobraira mutatva, mondotta volt Zwingli: „Amit eddig ezekre az élettelen képekre és szobrokra áldoztatok, fordítsátok ezután szerencsétlen, nyomorgó felebarátaitok felsegítésére. Az Isten szabadokká tett titeket!”

Kövessük Zwingli tanácsát, éljünk a nekünk adatott józan ész szabadságával: azt az összeget, amelyet egyetemes református egyházunk évente a holt betűkre szokott áldozni, fordítsa legalább az 1916-ik háborús esztendőben az inség és nyomorú-

Ily jellegű volt szereplése az egyházi életben is. Átértve azokat a fontos feladatokat, melyeket az egyház a társadalmi életben teljesít, kért ő részt, mint az egyházkerületi közgyűlés tagja, majd mint igazgatótanácsi jegyző e munkában. Az elvállalt feladatot lelkiismeretesen teljesítette is.

Szerette a természetet; vakációit rendszeresen arra használta, hogy földrészünk egy-egy szebb részével: Spanyolország izzó égboltozatával, Svájc grandiózus hegyeivel, a skót tavak idillikus tájkával, Itália kék egével megismerkedjék, vagy a tenger végtelen horizontjában gyönyörködjék. Művészi lélek volt, kit a természet szépségének egy árnyalata sem hagyott érzéketlenül. Benne a festő nemcsak a tájkép változatosságában, a levegő átlátszóságában talált örömet, élvezte ő a színek minden árnyalatát, az alakulatok mindennemű változatait. Ő, ki az ecsetet is mesterien kezelte s ki az általa festett arcképekben nem a vonások pusztá másolására törekedett, hanem vissza is tudta adni a jellemet, a lelket, a természetben is nem a rideg materiát látta, hanem az összhangot, a harmóniát, mely a mindenséget uralja, a jellegzetest, mely az egyéniséget emeli ki.

Akkor dőlt ki, midőn nemzetünk fennállásáért, boldogulásáért véres harcát vívja. Testvéreink, barátaink a harc mezején esnek el, de ép úgy, mint ezek, élete utolsó pillanatáig küzdve, a kötelesség mezején harcolva halt meg Jászi Viktor is. Miként amazokat megilleti a dicsőség, a babér, nem kisebb érdemet szerzett reá az, ki kötelessége mellett az utolsó pilanatig kitartott.

ság kibeszélhetetlen testi-lelki kínjait szenvedő papi özvegyek és árvák fölsegelésére. Tekintélyes összegek szabadulnak fel így a múltnak szolgáló holt betű igája alól, hogy szolgáljanak a léleknek, mely elevenít. — *I n d í t v á n y o z o m* azért s indítványomat illetékes fórumokon való előterjesztés céljából egytetemes konventünk, valamennyi egyházkerület és valamennyi egyházmegye főjegyzőjének a figyelmébe tiszteletteljesen ajánlom :

„A folyó 1916-ik évben tartandó egyházmegyei, egyházkerületi és konventi gyűléseink jegyzőkönyveinek kinyomatására előirányzott összegekből „Magyar református lelkészek özvegyeinek és árváinak segély-alapja“ címen létesíttessék alapítvány, melynek kamataiból, — szükség esetén, — tőkéjéből is magyar református lelkészek özvegyei és árvái gyámolítottassanak. Az alapítvány kezelésével az Országos Református Lelkeszi Nyugdíjintézet végrehajtó-bizottsága bizassék meg“.

Munkás- és papiros-hiány miatt jegyzőkönyveink kinyomatása úgyszólamó tömörked nehézségbe ütköznék az idén ; ezenkívül az érdekelték a megfelelő végzéseket a nyomtatott jegyzőkönyv mellett is megszokták kapni kivonat alakjában. A jegyzőkönyvek eredeti példányait pedig tessék megőrizni gondosan. Az erre fordítandó gond még milliomod része sincs annak a gondnak, melyet illetékesen elosztatunk.

Az az egyházmegye, vagy egyházkerület, mely a holt betűket jobban szereti, mint héhai tagjaink özvegyeit és árváit, ám nyomasson minél terjedelmesebb jegyzőkönyveket az idén is a falusi poros, pókhálós levéltárak lomjainak a gyarapítására, de a nyomdai költségnek megfelelő összeget teremtsen elő más forrásból. A konvent pedig, ha nem hajlandó ezen az úton gondoskodni özvegyeink és árváink felett, buzgólkodjék más megoldási módon segíteni a helyzetet.

Mentse meg legalább a jövőt a jelen szegényétől és nyomorúságától.

Bors, 1916 február hó 14.

Papp László,
református lelkész.

Iskola

Dóczi Imre középiskolai felügyelő hivatalos látogatása a debreczeni főiskola főgimnáziumában.

Egyházkerületünk illusztris középiskolai felügyelője, *Dóczi Imre*, folyó évi február hó 7—11. napjain végezte debreczeni főgimnáziumunkban évi hivatalos látogatását. Vele volt többször *dr. Baltazár Dezső* püspök is, aki nagymérvű elfoglaltatása mellett is szakított időt arra, hogy a felügyelő hivatalos látogatása alkalmával az intézet belső munkáját szintén figyelemmel kíséresse. Dóczi felügyelő a nála megszokott bámulatos apparátussal, kitaró buzgóság-

gal, mindenre kiterjedő figyelemmel vizsgálta meg ezúttal is a tanintézetet. Valóban csodálatos az a friss szellemi erő és az a nem csökkenő energia, mellyel tisztét végzi, holott már, mint a záró konferencián föl is említették, 40 esztendő tanügyi múlt áll a háta mögött. 1876 szeptember 1-én foglalta el Nagykörösön tanári székét. Amit azóta tett, az fényes betűkkel van beírva hazai tanügyünk, de főként református iskoláink történetébe. És ő ma is az, aki volt, semper idem : a megtestesült kötelességérzet, az odaadó munka, a lelkes ügyszeretet ritka példája, aki nem csügged, nem fárad, nem kényelmeskedik, hanem odaadja nagy tehetségét, minden erejét és idejét református egyházunk és tanügyünk javára és előbbvitelére.

A szorgos vizitáció után, február 11-én d. e. 11 órakor, értekezletet tartott a tanári karral, amikor *dr. Baltazár Dezső* püspök elnökölt. Dóczi mindezekelőtt a püspököt üdvözlővén, azután ezeket a följegyzésre érdemes szavakat mondotta :

„Üdvözlöm a tanári kart, melynek erősbödését s az intézet magasabb fokú virágzása érdekében kifejtett munkásságát mindenkor örömmel szemlélem s őszinte meglepedésemre szolgál, hogy enemű buzgó és lelkiismeretes munkásságáról ezúttal is bizonyosságot tehetek. Jól esik látnom a tanári kar erősbödésében (az új tanárookra gondol) s egészséges közszellemében református nevelésügyünk erősbödését, már csak azon szerepnél fogva is, melyre az intézet tanári testülete hazai református középiskoláink között hivatva van.

Nem lehet ugyanis felednünk, hogy ha a debreczeni egyetemen a rendszeres elméleti tanárképzés a közéletünket feldúló háború után megindul, e munka kiegészítése : a gyakorlati tanárképzés megoldása körül az intézet tanári testületére igen jelentékeny feladat várhat, amelyet paedagógiai eljárásának mélyítésével, tanítási módszerének fejlesztésével és az intézet tanügyi színvonalának emelésével tudatosan előkészíthet, sőt majdnem biztosíthat magának.

Ami az intézet jelenlegi állapotát illeti, midőn most az egész földrészünket megreszkettető háborúban másodszer látogattam meg a tanintézetet, megnyugvással látom, hogy sokkal normálisabb és nyugalmas iskolai élet folyik az intézetben, mint a háború első évében. Mert, bár tavalyi nagy veszteségei után, melyek tanáraiban és tanítványaiban sújtották, még ma is három tanára teljesít hadiszolgálatot, egy súlyosan sebesülve szenved, orvosa a hadifogság szomorú sorsát sinyli, tornatanára pedig súlyos betegségbe esett s bár az év elején ismét 32 növendékét kellett a haza védelmére bocsátani s bár ez idő szerint funkcióban levő tanárai közül is többet fenyeget a katonai behívás : mindazáltal ma egyetlen tantárgy

tanítása sem szünetel az intézetben, semmi körülmény sem zavarta eddig a tanítás és nevelés folyamatát, sőt még az I. és II. osztályban a párhuzamos osztályokat is újra beállította a tanintézet. A szokásos rendkívüli tárgyak is kellő gondozásban részesülnek. Az ifjúsági egyesületek is nyugodtan megalakulhattak.

E nyugalmat és normális iskolai életet biztosították első renden, kétségkívül a fényes hadműveletek, vitéz hadseregünk ragyogó fegyvertényei, melyekkel országunk határaitól távol üzték és tartják az ellenséget. Biztosítja másodsor az intézet vezetőségének az a gondossága és bölcsessége, mely nemcsak a távollevő tanárokat igyekezett alkalmas helyettesekkel pótolni, de az üresen levő rendes tanári tanszékek betöltése útján kiváló tanerőkkel is erősítette a tanári testületet. Emellett, hogy a mai rendkívüli viszonyok között a tanári kar nagyobb lelki nyugalommal szentelhesse erejét a nevelés munkájának, arra nem kis mértékben jótékonyan hatott az az anyagi támogatás is, melyben mind egyházkerületünk, mind nemzeti törvényhozásunk (amaz teljes családi pótlékkal, emez hadisegéllyel) részesítette a tanári testületet. Végül jelentékeny befolyással volt az iskola normális viszonyainak helyreállítására az az intézkedés is, mely nagy anyagi áldozattal a konviklust 90 tanulóra megnyitotta s 69 szegény tanulóknak biztosított lakást is a városban való elhelyezéssel (a kollégium épületében ugyanis a főgimnáziumi internátus még mindig a hadikórház részére van lefoglalva).

Ezeknek előre bocsátása után részletesen tette meg észrevételeit a felügyelő a vallásos állapotra, a hazafias nevelésre, a gyűjteményekre, az intézet igazgatására, a tanulmányi rendre, az írásbeli dolgozatokra, végül a tanórákon szerzett benyomásaira vonatkozólag. Mindezekre nézve általában véve megelégedését nyilvánította ki. Több osztály tanulmányi előhaladását magas fokon állónak és több tanár módszerét és tanítási eljárását paedagógiailag teljesen korrektnek és nagy hatást keltőnek mondta.

Miután Karai Sándor igazgató megköszönte a felügyelőnek jóleső kijelentéseit, valamint jóakarátú megjegyzéseit és tanácsait, végül az elnöklő püspök szólt, főlemlítve azt a lelki örömet, mely eltöltötte szívét a felügyelő szakszerű és kedvező észrevételeinek hallatára, aztán maga is bizonyosságot tett arról, hogy az intézet tanárai e nehéz időkben is igazán hivatásuk magaslatán állanak; a tanórákon gyönyörködött a tanításban is, az elért eredményben is s hallott olyan tanításokat, amelyek bátran a tanítás non plus ultra-jaként, valódi mintatanításként állíthatók. A konferenciát ezek után a jövőre való legjobb reménységgel, emelkedett érzések között zárta be.

A nevelés.

Lapunk folyó hó 12-iki számában fenti címen megjelent elmefuttatásom, úgy hallom, többek lelkét kellemetlenül érintette. Úgy látszik, a rövidség itt is homályosságot eredményezett.

Dehogy akarjuk mi azt, hogy a szülők érdemeit a gyermekek lekicsinyeljék! Hiszen akkor megérdemelnék a megköveztetést. Félre ne értessünk! Szilárd meggyőződésünk, következetesen hirdetett alapelvünk e kérdésben: A gyermekek bizonyos nemes büszkeséggel ápolják szüleik érdemeit, fiúi meghatottsággal hajoljanak meg előttük, de ez érdemeiket a maguk érdekében aprópénzre föl ne váltsák, hanem igyekezzenek önerejükől elnyerni a pálmát.

Sőt tovább megyünk. Valljuk és hirdetjük, hogy a gyermeknek a lelkébe beleoltott isteni törvényhez, a vérszeretet törvényéhez hiven szüleit, még ha őket az egész világ sárral dobálná is, soha megtagadnia nem szabad, végig kell járnia velük a szenvedések kálváriáját, mert csak így igazán méltó az embernévre a krisztusi szeretet értelmében.

Nem a Junius Brutusok, a Torquatusok, hanem az Antigonék állanak a mi szívünkhöz közel; nem a Sarkvilág dermedt lehellete, hanem a Tropicus vidék dús tenyészetet fakasztó légköre, a szeretet világa vonz benünket.

Szóval, mi azt szeretnők, ha tanítványaink lelkébe beültethetnők azokat a virágokat, amelyeket akármely helyesen vezetett gyermek lelkében meghatott örömmel látunk nyilni. Mert szerintünk az erkölcsi nevelés, a szív, a lélek, az akarat, a jellem képzése legalább is olyan fontos, mint a tudományok elsajátítása. S ez nem lehet egy ember munkája. Minden egyes tanárnak közre kell működnie e nemes cél érdekében. Erre vonatkozólag örömmel olvastuk Lapunk folyó hó 19-diki számában Andrassy Kálmán okos cikkének idevágó részét. Bizony, bizony, kevés volna az erkölcsi nevelésre az, ha pusztán az illető vallástanár föladatává tennők. Egy családnak érezzék magukat az illető osztály, vagy iskola tanítványai tanáraikkal és tanuló társaikkal! Apa és gyermek viszonya fűzze egymáshoz a tanárt és tanítványt! Ha visszagondolok egy pár évvel ezelőtti tanári pályámra, milyen kedvesek voltak azok a vasárnapjaim, mikor különböző osztálybeli tanítványaim közül olykor-olykor egynehányat meghívtam asztalomhoz?! Hogy megnyílt a szívük, milyen jól esett nekik, hogy a gerundium és a participiumok használata helyett másról is egészen fesztelenül, családiasan elbeszélgettünk! Hogy beszámoltak mindennapi örömukról és bánatukról! A mai viszonyok közt, szomorú, de alig gyakorolhatjuk már ezt. Legfeljebb az ifjaknak lakásaikon való meglátogatása, vagy a szoros iskolai elfoglaltság után beszélgetésbe

vonása, a dolgaik iránti érdeklődés teheti bensőbbé e viszonyt. Főképen pedig az internátusokat tehetjük az ily irányú nevelés igazi melegágyává. Ott, ahol alkalmunk nyílik teljesen belátni az ifjak lelkébe, ahol hazulról hozott, vagy itt-ott magukba szívott téves nézeteiket, társadalmi vagy vallási elfogultságukat világosan láthatjuk, mily széles tér kínálkozik az egyedül helyes irányra, a krisztusi szeretetre való rámutatásra! Itt, ebben a családi körben értethetjük meg igazán, hogy nemcsak az agy, hanem a szív is művelendő, s hogy lehet valaki szellemóriás, de ha szíve bezárkózik embertársai előtt, méltó arra, hogy üstökös-ként társtalantul bolyongjon az életben. Mindezekért, te családiás, békés, szelid arcú, szeretetet osztó internátus, jöjjön el a te országod!

Népoktatásunk jövőjéhez.

A folyó évi 7. számban Népoktatásunk jövője című cikk jóakarátát s jóhiszeműségét nem akarom kétségbe vonni s elismerem, hogy a tanítóképzés és tanterv reformjának szükségességét mi néptanítók is mindannyian érezzük s minden olyan mozzanatot, mely erre vonatkozik, örömmel üdvözlünk, mégis azt hiszem, hogy ez a cikk egy néptanító lelkében sem keltette fel azt a hatást, amelyet a néhány soros bevezetés után várni lehetett volna; sőt úgy gondolom, mi református tanítók, bizonyos megszegyenülés féltét éreztünk amiatt, hogy olyan fontos reformot, mint a tanítóképzésé, olyan indokolásfélével lehet bevezetni, mint ahogyan azt a cikkíró tette!

Épen ezért legyen szabad néhány szóval válaszolni reá. Nem tartom ugyanis tapintatosnak azt az indokolást, amellyel a cikk a tanítóképzés szükségességét hangoztatja.

Nem tagadom, van a cikkben sok keserű igazság, de az azokból vont következtetések helytelenek.

És azokból az igazságokból, amelyek a t. cikkíró szerint is csak kivételesek, burkoltan bár, de mégis általánosít! Bocsánatot kérek, ha tévedek, de úgy hiszem, hogy én is, mások is, olvasván e cikket, összbnyomásukat a következőképen foglalhatják össze: A tanítóképzés reformjára szükség van; szükség van pedig azért, mert a mai rendszer szerint a tanítói pályára nagyobbára csak olyanok mennek, akik a középiskolát nem bírják meg s olyanok, akiket a szegénység visz oda! Ezek nagyobbára oklevelet is nyernek, de persze kötelességeiket, mint az iskolában, itt sem valami lelkiismeretesén végzik. A tanítótól pedig sokat és mindig többet várnak. Hogy tehát hivatásuk magaslatán álló tanítói gárdát neveljünk, reformálni kell a tanítóképzést; de azokat aztán úgy anyagilag, mint erkölcsileg jól kell honorálni.

Mondom, nem akarom a t. cikkíró jóakarátát kétségbe vonni; elhiszem, hogy nem így gondolta.

Csak azt kérdezem, helyes volt-e az olyan indoklás, amelyből ilyen következtetést lehet kiolvasni? Úgy érzem, nem volt helyes! A magyar tanítóság — büszkén mondhatjuk — hivatásának magaslatán áll s még anyagi gondoktól lenyűgözve is teljesíti kötelességét. Ha vannak köztünk olyanok, — amint-hogy minden karban vannak, — kik kötelességüket nem teljesítik, ezek számára nem kérünk elnézést. Sújtassanak azok megérdemelt büntetéssel. De az egyesek hibáit általánosítani az egész karra, úgy hiszem, mindenképen elítélendő. E véres napok ragyogó dicsőségének egyik halovány sugara azokra a magyar tanítókra esett, akik belecsöpögtették hős fiaink lelkébe a hazaszeretetet s a kötelességteljesítést s acélos lelkűvé nevelték e népet, hogy bátran nézzen szembe vésszel-viharral. Nem szabad hát ezt a kart megvádolni azzal s nem lehet a tanítóképzés reformját azzal indokolni, hogy a magyar tanítóság nem áll hivatása magaslatán. Hogy a magyar tanítóság nivósabb legyen, ez legfeljebb csak egyik ok lehet a tanítóképzés reformjához, de nem egyenes indíték. Igenis, szükség van a tanítóképzés reformjára, de ez paedagógiai szükségesség, amely a népoktatás egyetemes nagy ügyét fogja előbbre vinni új úton, új csapásokon a boldog Magyarország felé! Fegyvernek.

Kovács József,
református tanító.

Nincs ugyan szükség arra, hogy Du munkatársunkat mi vegyük védelembe, de a szerkesztőség álláspontjának megjelölése végett mégis szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a cikkből sértő általánosítást kiolvasni csak túlságos érzékenységgel lehet. Ha a cikket az igazán nagy szellemi és erkölcsi tökélet képviselő tanítóságra bántónak találtuk volna, nem is adtuk volna ki. Az az alapgondolat, hogy nem szabad alkalmat adni a tanító nagyértékű munkájának lebecsülésére s evégből egyrészt a tanítói javadalmak emberségesebbé tételét, másrészt avégből, hogy a tanító minél nagyobb mértékben kézbevehesse a nép vezetését, a tanítóképzés reformját kell sürgetni: bizonyára nem a tanítóság iránt ellenséges érzületből fakad.

Szerk.

Közélet

A szigeti magyarság a háborúban.

(Folytatás.)

A város új polgármestere kísérletezik egy és más irányban, de kísérletezése, azt hiszem, meghiusul a már meggazdagodott üzleti s ipari konkurencián. A kultur élethez szokott magyarság nélkülözni és sanyarogni fog tovább a várva-várt szebb idők hajnalhasadásáig. Az eredmény pedig, amelyre

ez az osztály a háború alatt jutni fog, a fentiekből nagyon könnyen előre megállapítható: elszegényedés s amennyire az adott viszonyok között lehetséges: eladósodás s a legnagyobb igyekezet abban a tekintetben, hogy akiket ide családi összeköttetések vagy egyéb tradíciók nem fűznek: menekülni igyekeznek melegebb s boldogabb vidékekre.

De ez az irányzat s gondolkodás fogja hatalmába keríteni a magyarság egyéb rétegeit is, mert a meggazdagodott ipari s kereskedelmi emberek mellett háború után még kevésbé tudnak megállni vagyontalan magyarjaink, amint már eddig is számos eset van reá, hogy sokan elvándorolnak szép Máramarosból oda, ahol biztosabb existenciát véltek teremteni maguknak s családjuknak.

Pedig ide még hozni kellene a magyarokat, mintsem megengedni, hogy innen eltávozzanak. És én remélem is, hogy háború után megindul hatalmas erővel az a telepítési magyar nemzeti politika, amelynek miniszterelnökünk egy beszédében kifejezést is adott nemrég, hogy a magyar haza „határvidékeire” megbízható embereket, igazi határőröket kell állítani. Ezek pedig csak magyar emberek lehetnek. S ha ez a nemzeti politikai irányzat megindul, Máramarosról első sorban fognak politikusaink megemlékezni s minthogy ez a politikai irány és cél csak intenzív magyar gazdasági, ipari s kereskedelmi szociálpolitikával karöltve valósulhat meg s öltethet eredményesen: teljes bizakodással s a legnagyobb optimizmussal tekintünk a máramarosi s a szigeti magyarság szebb és boldogabb jövője elé.

De az éremnek csak az egyik oldala az, amelyet eddig felmutattam. Siránkozás, sópánkodás hallatszót ki eddigi soraimból. Úgy érzem tehát, hogy méltatlan krónikása lennék a szigeti magyarságnak s nagy hazafiatlanságot követnék el vele szemben, ha az érem másik oldalát fel nem mutatnám, mert ez a másik oldal épen olyan napfényes, ragyogó, derűs, mint amilyen felhős, sötét, ködös volt amaz első. S ha az az első oldal minden igaz magyar szívből a részvét érzése mellett tiszteletet s elismerést vált ki, úgy ez, a másik oldal az igazi hazafiúi köteleltségjelzés s nemzeti áldozatkészség felülmúlhatatlan tényeit sugározza el mindenfelé.

Nem hiszem, hogy volna ebben az országban elszigetelt magyarság (adja Isten, hogy ne úgy legyen!), amelyik a nagy idők nehéz megpróbáltatásai dacára áldozatkészségének, a könyörülő emberbaráti szeretetnek olyan felemelő példáit szolgáltatna volna, mint a szigeti magyarság s ebben is az az intelligens osztály, amelynek existenciáját annyira kockára vetette a háború.

A háború kitörésének első perceitől kezdve igyekezett nálunk minden magyar ember munkába állani: a haza oltárára tenni azt, amiye volt: lelke-

sedést, pénzt, időt, munkát egyaránt. Férfi és nő, ifjú és öreg, szegény és gazdag, mind-mind igyekezett tenni valamit, mert elevenen érezte, hogy a háború a lét és nemlét nagy kérdései közé dobta a magyarságot, legelső sorban itt a végeken.

Megindul a könyörülő samaritánus munka a katonai kórházakban; egyházak, egyesületek, társulatok, iskolák munkába állanak s gyűlt a pénz garmadára a hadbavonultak hozzátartozóinak, szegények, elhagyatottak felségélyezésére, istápolására. S ez a munka folyton-folyvást előre halad még most is, sőt újabb és újabb erőforrásokból táplálkozik. Bátoran elmondhatjuk, hogyha végig tekintünk a szigeti magyarság eddigi hazafiúi munkáján, hogyha látjuk, hogy egy-egy háborús jótékony célú délután, vagy irodalmi estély ezereket rak a szeretet oltárára, elmondhatjuk, hogy a szigeti magyar társadalomnak párját kell keresni az áldozatkészség tekintetében.

S kik azok, kik az áldozati oltár körül forgozódnak állandóan és kitartással? Az intelligens magyarság, amely eddig is ismert volt áldozatkészségéről. Azokat az embereket, kik a legnagyobb hasznokat csinálják a háborúból, bizony alig-alig látjuk az áldozati oltárok körül megjelenni s ha adakozásra nyitják is meg meghízott erszényeiket, nem annyi az az áldozat, amennyi tőlük telnek s amenynyit tőlük joggal megvárhatnánk.

E magyar intelligens osztály az, mely újabban a szellemi kulturélet reorganizálásának munkájával, míg egyfelől a magyar lelki élet régóta nélkülözött táplálékait akarja ismét odanyújtani a közönségnek, másfelől a hazafias áldozatkészségének újabb zsilipjeit nyitja fel a nemzeti jótékonyosság akciójának szolgálatára.

Ez a szigeti magyarság háborús helyzetének másik oldala, az éremnek az a másik fele, melynek felmutatásával teljes kép alakulhat ki lelki szemeink előtt, amely képnek keretétül méltán fonunk koszorút a hódoló elismerés hervadhatatlan babérleveleiből.

—eó.—

Irodalmi szemle

Hajnal, külmisziói folyóirat 1916 január (VII. évf. 1. szám), felelős szerkesztő báró Podmaniczky Pál. A 8 lapnyi füzet a pogányok és zsidók térítéséről ad számot élvezetes cikkeiben. A jelenlegi szám Lullus Raymundusról hoz hosszabb leírást abból az alkalomból, hogy tavaly volt 600 éve annak, hogy ez a hittérítő vértanú halált szenvedett.

Közlöny, a debreczeni hittanhalgatók lapja 1916 február 1 (XLVII. évf. 4—5. szám). Tartalmas cikkeivel és hangulatos költeményekkel van tele. A Hírek között felveti azt a gondolatot, hogy a Julián-

egyesület nem létesíthetne-e ösztöndíjat szláv egyetemre menő magyar diákok számára?!

A Tiszáninneri református egyházkerület 1915 november hó 10—11. napjain Miskolczon tartott őszi közgyűlésének *jegyzőkönyve*. Szerkesztette Radácsi György egyházkerületi lelkészi főjegyző. 145. szám. Sárospatak nyomtatott a református főiskola könyvnyomdájában 1916, 213 l. és 8 melléklet. A vastag jegyzőkönyvhöz tárgymutató és névmutató van csatolva.

Rezgő hullámokon, háborús és családi költemények, írta *Kádár Béla*, Ant (Bihar m.) 1916. A tiszta jövedelem felerészben a háborúban elesett tanítók özvegyei és árvái felségelésére; felerészben az önként harcba vonuló debreczeni református theologusok emlékét megörökítő emlékjel alapja javára fordítatik. Debreczen 1916. Kis 8° 56 lap. Ára 1 kor. 40 fillér. — E kis füzet szerény igényekkel lép fel és a szerző intim érzéseinek őszinte hű tolmácsolója. Kifejezésre jutnak e költeményben azok az érzelmek, amelyek ma foglalkoztatják az emberek lelkét. Mindazok, akik e költői irány kedvelői, örömmel fogadják e kis kötetet, tudván, hogy azzal két nagyjelentőségű nemes cél megvalósítására hoznak áldozatot.

Unitárius Szószék 1916 január hó (XI. kötet 1. szám). Megjelenik negyedévenként. Szerkeszti Ürmösi József homoródszentpáli lelkész. Előfizetési ára évi 6 korona. 124 l. 8°. — A vaskos füzet templomi, szertartási és temetési beszédeket hoz. Végül szemlét tart a gyakorlati theologia legújabb termékei felett.

Az egyetem 3. száma 32 lapon komoly törekvéssre valló ifjúsági dolgozatokkal jelent meg.

Halottaink

Gulya György kunágotai református lelképásztor folyó hó 15-én, délután négy órakor, egy heti kínos szenvedés után, 50 éves korában, az Urban jobblétre szenderült s porrá válandó részeit 17-én délután két órakor hantolták el a kunágotai református temetőben. A boldogult hivatásos, munkás és áldásos tevékenységű férfiú Szatmárnémetiben született öröklött kegyességű, vallásos buzgóságú népes családból, ugyanott és Debreczenben végezte tanulmányait, amelyeknek jeles eredményű befejezése után, mint ösztöndíjas lelkészjelölt egy esztendő az edinburghi skót szabad egyház körében és az egyetemen töltött el, megnyervén példás életével, tehetségével és ernyedetlen szorgalmával az illetékes körök teljes elismerését és méltánylását. Előbb a kölcsei, majd tizenhárom évig a kunágotai református szent gyülekezetben működött és erős hitével, építő példájával, hűséges szolgálatával mindkét helyen igazi áldás volt a reá bízottakban. Haláláról a kunágotai gyülekezet presbyteriuma meghatóan kegyeletes hangú gyász-

jelentést adott ki és aki az ő nemes, tiszta jellemét s igazi keresztyén egyéniségét ismerte, közelben és távolban fájdalmas érzéssel vesz tudomást oly korán bekövetkezett elhunytáról. Gyászoló özvegyét és kis-korú árváit fogadja oltalmába a gondviselő mennyei Atya és a mind haláláig hűséges jó pásztor üresen maradt helyére állítson méltó, hű utódot a lelkek Főpásztorára.

Fábián Károly. A feghgyarmati református egyházközség mély fájdalommal tudatja, hogy felejtethetlen, hervadhatatlan érdemeket szerzett lelkésze, nagytiszteletű Fábián Károly egyházmegyei tanácsbíró, életének 61-ik, lelképásztorokodásának 24-ik évében, folyó évi február hó 22-ik napján váratlanul elhunyt. A boldogult hült tetemeit folyó évi február hó 24-én, délután 2 órakor, gyászistenitisztelet után a feghgyarmati református sirkertben helyezték végső nyugalomra.

Köszeghy József kéttornyúlaki lelképásztor életének 73., nyugalomba vonulásának 2. évében, folyó hó 11-én elhunyt. Temetése 13-án volt Pápán.

Cseh Pál alsómihályi lelkész február hó 13-án, életének 36. évében a sátoraljaújhelyi Erzsébet kórházban hosszas szenvedés után elhunyt. Folyó hó 15-én temették el Miskolczon.

Báró Bánffy Ernő, a kolozsvári kollégium több mint 30 éven át gondnoka, az erdélyi igazgatótanácsnak több mint 25 év óta egyik legbuzgóbb tagja, folyó hó 18-án reggel meghalt.

Konkoly Thege Miklós, a világhírű csillagász, az ógyallai obszervatorium alapítója, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja, folyó hó 18-án Budapesten jobblétre szenderült. Tetemeit Budapest-ről Ógyallára szállították, ahol 20-án helyezték végső nyugalomra.

Téglás Gábor nyug. tankerületi főigazgató, a Magyar Tudományos Akadémia I. tagja folyó hó 4-én életének 68. évében Budapesten rövid szenvedés után meghalt. A boldogult kiváló képviselője volt a magyar kulturának a nemzetiségi vidékeken. Temetése február 6-án volt.

Legyen áldott emlékezetök!

Különfélék

Krisztianizáció.

Amily nagy mértékben foglalkozik mindenki a háborúval, épen olyan általános napjainkban ennek a kérdésnek a felvetése: mi lesz a háború után? Ki ki siet megadni rá szóval a kedvező feleletet, de kevesen tesznek eredményes lépést az általok rajzolt boldogabb újkor valóságos földerülése érdekében.

Kétségtelen, hogy háború után az egyháznak

is lesznek különleges tendői. S ha a naboru roiyamán, hivatásához képest, a vigasztalás és gondozó szeretet munkáját végezte akár intézményesen, akár szíve sugallatára, úgy a háború után elengedhetetlen kötelessége lesz az evangéliumi igazságoknak az emberi lelkek mély talajába beültetése és a szívek tábláira bevésése.

Ha Krisztus a békesség fejedelme és a keresztyénség a szeretet vallása, akkor nem szabad megismétlődni annak a vérfagyasztó ítéletidőnek, amelyben keresztyén népek, Krisztusban egymásnak testvérei, engesztelhetetlen gyűlölettel törnek egymás ellen; nem szabad újra előfordulnia annak a bűnös alakoskodásnak, mellyel egyik-másik keresztyén nemzet élén álló hatalmasságok, ahelyett, hogy példaképek gyanánt világolnának a szeretetben, az állati vadság és vérengzés orgiáját készítették elő évek hosszú során át.

A történelem tanúsága szerint a háborúk mindig visszavetették a nemzeteket a haladás útján és általánosságban nem nemesítették az erkölcsöket. Az egyház missziója lesz, hogy ily romboló hatásokat sem most, sem a béke beálltával ne engedjen létrejönni, sőt a Krisztus erejének a lelkekbe árasztásával krisztianizálja mindazokat, akik magukat keresztyéneknek nevezik.

Ennek a kötelességnek betöltésénél a buzgó apostolok mellett rettenthetetlen profétákra és sziklaszilárd evangélistákra is lesz szükség, akiknek hűséges missziói munkája nyomán, újjászülessék ez a megvénhedett s álnok képmutatók bűnös üzelmei miatt siralmasan megbűnhődött Európa.

Amíg Európa Krisztus igazi öröksége nem lesz: addig hiába ábrándozunk a pogány világ krisztianizációjáról. Onnan túlról elég csak ennyit kiáltani ide át: Keresztyén Európa, mutasd meg nékem a te hitet a te cselekedeteidből.

□

Dr. Jászi Viktor emlékére a debreczeni m. kir. tudományegyetem folyó hó 25-én, pénteken 11 órakor a kollégium disztermében egyetemi közgyűlést tartott, amelyen a szép számmal egybesereglett előkelő hallgatóság előtt dr. Teghze Gyula egyetemi tanár mondott mélyreható tanulmányon fölépített és az elhunyt tudós kartárs iránt érzett nemes szeretetből fakadó emlékbeszédet, amelyből részleteket közlünk mostani Tárca rovatunkban.

Lelkészválasztás. Kürthy Zoltán nagykarolyi ségédlelkésként az érkávási református gyülekezet egyhangúlag meghívta lelkipásztorául. A beiktatás március hónap folyamán lesz. Üdvözöljük.

A M. P. I. T. Debreczeni Köre április és május hónapokban protestáns-estélyeket tart, amelyek közül az elsón (április 8-án) az elnöki megnyitó után,

dr. Kun Béla tart előadást, Hammerstadt János zongoraművész pedig orgonázik; a másodikon (május 10-én) Zoványi Jenő lesz az előadó, míg Baja Mihály költeményeket olvas fel; a harmadikon Dóczy Imre tart előadást s Nagy András énekel. Minden estélyen közreműködik a kántus is.

Szép hagyományozás. Szabó Károly, múlt hónapban elhunyt nagyszentmiklósi presbiter, 11,000 koronát hagyományozott a nagyszentmiklósi református templom építésére. Emlékezetre méltó hazafias és vallásos cselekedet.

Az Egyetemes Konvent május hó 23. és következő napjain fogja megtartani ülését.

Helmeczy József, volt nagybányai egyházmegyei gondnok emlékének megörökítésére gyűjtött alapítvány folyó hó elején meghaladta a 2700 koronát.

Igazgató-választás. A zilahi református Wesselényi-kollégium előjárósága, a folyó hó 10-én tartott ülésében egyhangúlag Kerekes Ernőt választotta meg a főgimnázium igazgatójává. — Öszinte örömmel gratulálunk.

A viski reformátusok cím alatt olvassuk egyik máramarosszigeti politikai lapban, hogy a nevezetes „korona város“ reformátusai mennyire kiveszik részüket a háborúból. Gyönyörű áldozatkészség példáját mutatják az otthonmaradottak, akik a számukhoz és vagyonukhoz mérten, igen nagy összeget adtak hadi jótékony célokra, de amit a katonai szolgálatot teljesítőkről olvasunk, az valósággal csodaszamba megy. Azt írja a lap, hogy úgy a hadseregénél, mint a honvédségénél, gyalogságnál és huszároknál egyaránt, a máramarosi századok altiszteit túlnyomóan a viski reformátusok közül kerülnek ki s csak örmester negyvennél több van a viski reformátusokból. Az egyházközség létszáma a legutóbbi névtár szerint 2505 (kettőezeröttszázöt). Mekkora elrejtett, lappangó kincse az intelligenciának és kötelességtudásnak e világtól elrekesztett maroknyi reformátusság körében, — csak most, a válságos időkben tűnik mindenki szemébe.

Az énektanítás intenzív tételének megbeszélésére Budapesten a múlt hónapban értekezlet volt, amely általánosságban határozott. Ide vonatkozólag nagyon idején való volna az eredményes intézkedés, mivel köztudomású dolog, hogy a református hívőt a „zsoltár“ köti annyira az egyházához, mint bármilyen más egyéni meggyőződés, vagy családi hagyomány.

A Kálvin-szövetség utazó titkári állást szervezett és azt Fiers Elek ségédlelkésszel töltötte be.

Nyugtatványozás és köszönet. Kosdy János körorsszegapáti-i lelkésztől az alábbi jószívű adakozó urak és úrnők nagybecsű adományait vettem át: Szomjas Gusztáv úr (Tiszalök, 10 kor.), Mezőssy Gusztáv úr (Gégény, 2 kor.), Kerekes Gyula lelkész

úr (Matoles, 5 kor.), Karakas István tanító úr (Élesd, 2 kor.), G. Szabó Szende Enikő lelkész-leány (Tisza-becs, 3 kor.), Takács Zsigmond lelkész úr (Érmihályfalva, 5 kor.), Kozma Lászlóné úrnő (Zombor, 4 kor.), Király Antal lelkész úr (Tiszabökény, 5 K), Vásárhelyi Zsigmond lelkész úr (Szamosújlak, először 10 kor. készpénz, másodsor 100 darab imádságos könyvecske ára: 20 kor.), Lalos Lászlóné úrnő (Nagyszöllős, 8 kor.), Czinke István esperes úr (Rimaszombat, 5 kor.), Dajka Ignác lelkész úr (Kis-harangláb, 5 kor.), Felvinczi Lajos úr (Kisigmánd, 20 kor.), Kutasy Ferencné úrnő (Berekbőszörmény, 4 kor.), Dögei Kálmán lelkész úr (Földeák, 17 kor.). Az irányomban megnyilvánult jó indulatért és hathatós támogatásért a szives adakozóknak leghálásabb köszönetemet és mély tiszteletemet fejezem ki. Körösszegapáti, 1916 február hó 16. özv. Fésős Ödönné. — Ezt a nyilvános nyugtázást és köszönetet a folyó évi első számunkban megjelent kérelemre adott válaszként közöljük, noha tudjuk, hogy az illető nemeslelkű adakozók nem kívánták ennek nyilvánosságra hozatalát. Az özvegy nő eme tettét mentse ki az az őszinte hála, amely nem birt szóltanul maradni.

Lelkészválasztás más kerületben. Az olaszliszakai egyház néhai Abaházy József örökébe Verebélyi Barna segédlelkészt hívta meg.

Idők jele címmel a Dunántúli Protestáns Lap a Mária Kongregáció c. lapból oly részletet közöl a Vegyes rovatban, amely felhívja a római katolikus ifjakat az újszövetség olvasására. Valóban az idők jele ez, mely a kölcsönös megértés útját egyengeti.

Helyesbítés. Múlt (8.) számunkban a 94. lap balhasábján alulról a második sorban az agnethelni néven szent-ágnesi értendő.

A bihariószegiak a debreczeni Katona-Otthon-ért. Lapunk egyik számában jeleztük, hogy a bihariószegi hazafias közönség a debreczeni Katona-Otthon javára hangversenyt rendez. Ez a hangverseny folyó évi január hó 30-án, a legszebb anyagi és erkölcsi sikerek között folyt le. Debreczenből ott voltak dr. Ferenczy Gyula egyetemi tanár, a Katona-Otthon vezetője, aki a híveknek prédikált, dr. Veress István tanítóképző-intézeti igazgató, aki a hangversenyen a háborúról tartott előadást. A házankénti gyűjtést Szabó Lajos debreczeni kántor vezette. A hangverseny tiszta jövedelme 550 kor. 82 fill. volt. A gyűjtés alkalmával készpénzben adakoztak 1708 koronát, terményben 2800 kor. 18 fillért., vagyis az összes adományok értéke 5089 korona, tehát oly összeg, amely a legnagyobb dicséretére válik a bihariószegi lelkes és nemes gondolkodású közönségnek, amelynek ezúton is hálás köszönetünket nyilvánítjuk. Az egész vállalkozás érdekében a lelkész, jegyző és tanítói-kar páratlan buzgalmat fejtett ki.

Az Országos Hadsegélyző Bizottság jelvényosztálya „Királyunk imája” elnevezéssel, művészi kivitelű, dombornyomású ezüst gyűrűket hozott forgalomba, megőrkítve azt a megkapó képet, mely szeretett uralkodónkat imádkozás közben ábrázolja. — Ebben az akcióban bizalommal számít a Bizottság a magyar társadalom készséges támogatására. A gyűrűk ára 2 korona; minden nagyságban kaphatók. A rendelést a következő címre kell küldeni: Országos Hadsegélyző Bizottság Jelvényosztálya Budapest, Képviselőház.

A Katona-Otthon javára folyó hó 19-én Biró Lajos haditudósító tartott előadást nagy érdeklődés mellett.

A Hadsegélyző Hivatal és a Bolgár Vörös-Kereszt javára Gömöri Havas Gáborné és Kiss Menyhért közreműködésével fényesen sikerült hangversenyt rendeztek Debreczenben, folyó hó 23-án.

A debreczeni népkonyhát folyó hó 20-án zárták be. Ez alkalommal a polgármester őszinte elismerését fejezte ki Sass Béláné úrnőnek, aki a népkonyhát fáradhatatlan önfeláldozással és mintaszerű gondossággal vezette.

A hajdudorogi görög katolikus püspökség fejedelmi hagyományozója, Pásztory Árkád Szent-Bazil-rendi szerzetes, folyó hó 22-én Nyiregyházán meghalt, 24-én temették el. Neve ismeretes lett különösen a pör révén, melyet rendje indított, de mind három fórumon elvesztett, a végrendelete érvénytelenítésére.

Hány hadiárva van? Mint a Budapesti Tudósító értesül, a hadiárvak létszáma december hó 31-én 36,379 volt. Arról, hogy hol vannak elhelyezve a hadiárvak, a következő adatok nyújtanak felvilágosítást: édesanyjánál 94.10%, kirendelt gyámjánál 2.55%, egyéb hozzátartozójánál 2.44%, jótékony családnál 0.10%, örökbefogadónál 0.03%, állami gyermekmenhelyben 0.57%, jótékony egyesületnél 0.19%, saját vagyonuk terhen vagy harctéren levők 0.02%. Ami a hadiárvak elhelyezésének hullámzását illeti, legérdekesebb az az adat, hogy az édesanyánál való elhelyezés számaránya folytonos és állandó emelkedésben van. A 36,379 főnyi létszámban nincsenek befoglalva azok a hadiárvak, akikről még nem lehetett hivatalosan megállapítani, de nagy a valószínűség, hogy atyáik hősi halált haltak. Ezeknek a hadiárvaknak összeírása is folyamatban van.

Jezsuita-törvény. Németországban a katolikus centrum-párt március hónapban javaslatot akar benyújtani a birodalmi gyűléshez a jezsuita-törvény felfüggesztése érdekében.

A francia klérusnak — az Egyházi Közlöny értesülése szerint — 13,441 tagját hívták be a háború folyamán. Közülök 1408 meghalt, 6322 megsebesült,

811 hadifogoly, vagy eltűnt. Segítő szolgálatot 12,064 pap végez; ezek közül meghalt 79, megsebesült 53. Az otthon való lelkipásztorkodásra 8000 pap maradt.

Francia háborús beszédek. Páris híres templomában, a Madeleine-templomban a háború alatt sok beszéd hangzott el. Ezeket egybegyűjtve La vie héroïque cím alatt kiadták a Köln. Volkszt. közvetítésével a nagyszombati Kirchliche Blätter a következő, borzalmat keltő vallásos eltévelyedéseket közli belőle: „Az a katonánk, aki a lövészárokból kilép, misztikusan szólva, Krisztus, amint Gezemánét elhagyja; a hely, ahol el-esik: a Kalvária. Ha megsebesül, emlékeztet a husvéti báránnyra, amelyről Ésaías szól; a tábori kórház esődjé hasonlít ahhoz a csöndhöz, amely Jézust haláltusájában körülvette. Meghalva részese lesz az Isten életének, mivel úgy halt meg, mint egy Isten . . .” „Szeretem Franciaországot jelenében és múltjában tévedései és hibái ellenére. Hogy egy olyan országot, mint a miénk, megmentünk, megvédelmezzünk, ahhoz nem elég, hogy izzó patriotizmus tüzeljen, a mi patriotizmusunknak határtalannak, korlátalannak, igenis elfogultnak kell lenni . . . Ez a háború szent háború, az igazságosság akarta, az ég megengedte, ez keresztes háború. Ilyen ellenséggel szemben minden gyűlölet megengedett, minden harag szent”.

A „**Vasárnapi Ujság**” február 20-iki száma képeket közöl Ferdinánd bolgár király látogatásáról főhadiszállásunkon, nemkülönben különböző harc-tereinkről. Különösen érdekesek azoknak a képes plakátoknak a másolatai, amelyeket az orosz hadvezetőség adott ki népe biztatására a háború eseményeiről. Szépirodalmi olvasmányok, tárcacikk, egyéb közlemények s a rendszeres heti rovatok, irodalom és művészet stb. emelik a változatos tartalom értékét. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika”-val együtt hat korona. — Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Ugyanítt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 fillér.

Bizodalmas kérés. Lapunk igen tisztelt Olvasóit, az előfizető egyházakat és egyeseket teljes tisztelettel kérjük, hogy az előfizetési díjat, Lapunk Kiadóhivatalához (Debreczen, Kollégium) minél előbb eljuttatni szíveskedjenek, annál is inkább, mivel az immár eltelt két hónap után az előfizetési díjak beküldése nagyon is helyén és idején való cselekedet volna.

Szerkesztői üzenetek.

Tenax. Igazán, nagyon hálásak vagyunk meg-tisztelő soraiért, bár azt tetszik is közölni, hogy nem kíván lapunk olvasója lenni. Jól esik ne-

künk a megokolás: „Homlokegyenest ellenkező irányzatot képvisel, mint amelyhez én ragaszkodom s bár elismerem, hogy most tartalmas, színvonalas és jól szerkesztett, de . . .”. Tessék elhinni, jobban szeretjük, ha azt mondják rólunk, hogy nem helyeselt nézeteket képviselünk, de jól, mintha az volna a panasz, hogy tetszetős irányzatot szolgálunk, de rosszul. Szívesen olvastuk azt is, ami a *de* után következik: „. . . a múltban annyi keserűséget okozott nekem ez a lap, hogy nincs kedvem a kezembe venni”. Kérdezhetnők ugyan: mire való arra törekedni, hogy valamit jobbra, szebbé, finomabbá tegyünk, ha e törekvés meglátói is csak a múltból kívánnak beszélni. Am nem kérdezőnk semmit, csak meglegedésünket nyilvánítjuk azon, hogy egy percig sem jutott eszünkbe a magunk szemével helyesnek látott iránytól eltérni, — mert lám, azok, akiknek a mi irányunk nem tetszik, nyilván akkor is csak a múltat emlegetnék, ha az ő nótájukat énekelnék.

F. V. L. Nagyrábé. Igen köszönjük, mielőbb jönni fog.

S. L. Szamoskrassó. Megérkezett, — köszönjük.

V. I. Iriny. A hiányzó lapszám elküldéséről gondoskodtunk.

P. D. Tiszaigar. Hasonló tartalmú cikk más to-lábol már előbb érkezett be.

Cs. L. Nagybánya. Őszintén köszönjük, alkalmilag hozzuk.

d—e. Beküldött h iradásának magvát hozzuk; máskor azonban — bármennyire is ráismertünk az írásról a küldőre — nevének kiírását kérjük, ha közlésre számot tart.

Tartalom. Az ifjuságért. — Tárcá: Dr. Teghze Gyula, Jászi Viktor. — Egyház: Papp László, Magyar református lelkészek özvegyeinek és árváinak segély-alapja. — Iskola: Dóczi Imre középiskolai felügyelő hivatalos látogatása. — A nevelés. — Kovács József, Népoktatásunk jövőjéhez. — Közélet: -eó-, A szigeti magyarság a háborúban. — Irodalmi szemle. — Halot-taink. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek. — Mel-léklet: Hivatalos értesítő 9. szám.

Lelkész urak figyelmébe! Özvegyi nyugdíjpótlásra kiválóan alkalmasak a főt. egyházkerülettel szerződéses összeköttetésben levő **Foncière, pesti biztosító-intézet halálesetre szóló kötvényei.**

Fizetendő díjak:

30 éves egyén részéről	5000 K után	nettó	106— K,
40 „ „ „	5000 K „ „		143.65 K,
50 „ „ „	5000 K „ „		209.30 K-

Felvilágosítással szívesen szolgál a debreczeni fő-ügynökség vezetője: **Csabai Artur.**

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
935—1916. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli egyházak presbitériumaihoz.

A Mária Valéria főhercegnő ö Fenségének fővédnöksége alatt álló katonatiszti, katonatisztviselői és polgári köztisztviselői özvegyek és árvák budapest-budafoki „Erzsébet Otthon Egyesületé”-nek elnöksége által forgalomba hozott „Hadi Miatyánk” című művészi kivitelű képre, s a kép alatt közölt Úri imádság kéréseihez fűzött s a mostani nehéz idők szülte gondolatokat, kéréseket költői szárnyalással kifejező versre amidőn felhívom a kebelbeli egyházak presbitériumainak, lelkészeinek figyelmét, egyben kérem, hogy e műnek terjesztését, tekintve a nemes célt is, melynek érdekében kiadatott, saját hatáskörükben minél hathatósabban előmozdítani sziveskedjék.

A mű megrendelhető portómentes küldést igényelve darabonként 2 kor. 80 fillérért fent jelzett egyesület Budapest I. ker. Budafoki-út 41—a I. emelet 5. szám alatt levő irodájánál.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Kimutatás a sebesült és beteg katonák vallásos iratokkal való ellátására begyűlt adományokról.
Tiszabereki egyház 15.54 K. Avasújvárosi egyház 113.45 K. Gáborjáni egyház 40.— K. Henczidai egyház 11.— K. Nagykállói egyház 10.— K. Sági egyház 24.— K. Szamosújlaki egyház 8.— K. Csermői egyház 7.38 K. Micskei egyház 24.24 K. Dombrádi egyház 80.— K. Bilkei egyház 3.— K. Szamosbecsi egyház 7.60 K. Szaniszlói egyház 14.— K. Pocsai egyház 30.— K. Monostorpályi egyház 55.70 K. Berettyószentmártoni egyház 22.— K. Bakonszegi egyház 32.— K. Nagyszalontai egyház 187.20 K. Kismajtényi egyház 12.— K. Tiszainokai egyház 15.60 K. Kenderesi egyház 107.— K. Penyigei egyház 12.— K. Nyírmeggyesi egyház 25.26 K. Tiszaberczeli egyház 66.— K. Szentpéterszegi egyház 34.— K. Hajduhadházi egyház 253.36 K. Győrteleki egyház 30.— K. Karánsebesi egyház 10.— K. Gyoroki egyház 8.— K. Érdengelei egyház 5.66 K. Csonkapapi egyház 18.16 K. Kocsordi egyház 100.— K. Kemecsei egyház 10.— K. Komorói egyház 15.— K. Nagyari egyház 32.16 K. Vámosoroszi egyház 5.50 K. Márokpapi egyház 5.88 K. Lázári egyház 8.60 K. Szemlakai egyház 10.— K. Dévaványai egyház 189.60 K. Kokadi egyház 10.— K.

Encsencsi egyház 20.— K. Kéki egyház 84.34 K. Benki egyház 10.— K. Tiszaeszlári egyház 36.63 K. Bagaméri egyház 64.30 K. Kisbábonyi egyház 4.— K. Vámospércsi egyház 141.42 K. Biharnagybajomi egyház 28.40 K. Vitkai egyház 15.— K. Szamosdarai egyház 10.— K. Poklostelki egyház 11.— K. Nagykikindai egyház 10.— K. Az előző számban kimutatótt 3467 K 98 fillérrel együtt összesen 5521 kor. 96 fillér. *Futó András* püspöki titkár.

Statisztika a tiszántúli egyházkerület lelkészeiről 1915 december 31-én.

Nyugalomba ment: *Hajdu Zsigmond* püspöki titkár.

Lelkészeink közül meghaltak: 12. Nyugalomba mentek: 13. Rendes lelkészek lettek: 27. Rendes lelkészek száma december hó 31-én: 608. Segédlelkészek száma december 31-én: 143. — Anyaegyházak száma: 586. Társegyházak száma: 10. Leányegyházak száma: 37. Fiókegyházak száma: 50. Szórványok száma: 143.

1. Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegyében meghalt: *Szücs Gábor* Tiszadada. Rendes lelkésszé lett: *Bartha Dezső* Vámospércs; *Kolozsváry Mihály* Hajdunánás. Nyugalomba nem ment senki.

2. Beregi egyházmegyében meghalt: *Dávid Lajos* Kigyós; *Ecsedi Károly* Nagylónya; *Sipos Kálmán* Tivadar. Nyugalomba ment: *Dancsy Bertalan* Csonkapapi; *Kölcsey Zsigmond* Bilke; *Pataky Imre* Beregardó. Rendes lelkésszé lett: *Szabó Zoltán* Bilke; *Fekete János* Csonkapapi; *Kallós Béla* Beregardó; *Széchenyi István* Kajdanó.

3. Békéscsaba egyházmegyében meghalt: *Somogyi Lajos* Békéscsaba és *Zöld József* Resiczbánya. Nyugalomba nem ment senki. Rendes lelkészek lettek: *Hodossy Orbán* Alsóittebe; *Tóth Lajos* Karánsebes; *Domján Lajos* Módoscsávos.

4. Bihari egyházmegyében nem halt meg senki. Nyugalomba ment: *Bugyi Sándor* Bihar-püspöki; *Szemes László* Biharszentjános. Rendes lelkésszé lett: *Balajthy Jenő* Bihar-püspök; *Baka Béla* Mezőtelegd.

5. Debreczeni egyházmegyében meghalt: *Varga Csongor* Monostorpályi. Nyugalomba ment: *Bélteky Lajos* Pocsaj. Állásáról lemondott: *Futó András* tépei lelkész. Rendes lelkésszé lett: *Szász Imre* Monostorpályi.

6. Érmelléki egyházmegyében meghalt: *Józsa Gábor* Tót. Nyugalomba ment: *Szatmári Sándor* Érmihályfalva. Rendes lelkésszé lett: *Egei István* Biharfélegyháza; *V. Kovács Lajos* Tóti.

7. Középszabolcsi egyházmegyében meghalt: László Gyula Vencsellő. Nyugalomba nem ment senki. Rendes lelkésszé lett: Nyerges Ferenc Nyirpazony; Tomory Pál Paszab.

8. Felsőszabolcsi egyházmegyében nem halt meg senki. Nyugalomba ment: Görömbei István Újkenéz; Kovács Zsigmond Nyirlövő. Rendes lelkésszé lett: Ablonczy Béla Petneháza; ifj. Ujlaky Lajos Újkenéz.

9. Hevesnagykunsági egyházmegyében nem halt meg senki. Nyugalomba ment: Sarkadi Nagy Imre Tizzasas; Szabó László Tiszaug. Rendes lelkésszé nem lett senki.

10. Máramaros-ugocsai egyházmegyében nem halt meg senki. Nyugalomba nem ment senki. Rendes lelkész nem lett senki.

11. Nagybányai egyházmegyében meghalt: Vincze Sándor Kőszegremete. Nyugalomba nem

ment senki. Rendes lelkésszé lett: Demeter Gyula Adorján; Kovács Károly Kőszegremete.

12. Nagykárolyi egyházmegyében nem halt meg senki. Nyugalomba ment: Kéry Pál Papos. Rendes lelkésszé lett: Tárchy Géza Csomaköz; Tariska Béla Papos.

13. Nagyszalontai egyházmegyében meghalt Buday János Beregböszörmény. Nyugalomba nem ment senki. Rendes lelkésszé lett: Polgár Gyula Várasfenes; Takács Imre Pankota; Péntek Ferenc Berekböszörmény.

14. Szatmári egyházmegyében nem halt meg senki. Nyugalomba ment: Győri László Gáborján; Kormány Bertalan Kőmörö. Rendes lelkésszé lett: Kósa Zsigmond Komlódtótfalu; Szabó Gyula géberjéni lelkész.

Futó András,
püspöki titkár.

Háborus ujdonságok!

HÁBORÚS IDŐK IMÁDSÁGOS KÖNYVE

hadbavonult katonák és azok családjai számára.

Írta: SZOLNOKY GERZSON.

7-ik kiadás.

Ára vászonkötésben 1 korona.

10 darab megrendelésnél 80 fillér, 25 darabnál 75 fillér, 50 darabnál 70 fillér, 100 darabnál 65 fillér, 1000 darab megrendelésnél 55 fillér.

Tábori énekes könyv.

Református katonák részére.

Összeállította URAY SÁNDOR.

Ára 36 fill., 10 drb. megrendelésnél 22 fill., 100 drb.-nál 18 fill., 1000 drb. megrendelésnél 15 fillér.

Örök zöld koszorú

hőseink sirhalmára. — Egybefonta Uray Sándor.

Ára vászonkötésben 1 korona, nagyobb megrendelésnél megfelelő engedménnyel.

„Jöjjön el a te országod“.

Egyházi beszédek a világháború idejéből. Írta Jánosi Zoltán
Ára füzve 3 K, vászonkötésben 5 K, portóra 20 fillér.

Háború és vallás.

Felolvasások gyűjteménye gyülekezeti vallásos esték használatára. — Szerkesztette és összeállította Kapi Béla.

Ára 4 korona, portóra 20 fillér.

Kaphatók:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi kiadóhivatalában

DEBRECZENBEN.

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-İK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeltteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított leg-szolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőnycím: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadjatik.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, család- és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyercesy Béla.

Előfizetési díja egy évre 2 kor. Az Ébresztőnek minden keresztyén családhoz és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Háborús irodalmi ujdonság!

Epen most jelent meg.

Uray Sándor debreczeni ref. lelkész, kiváló népies egyházi író műve:

Örökzöld koszorú hőseink sirhalmára.

Vigasztaló könyveoske a világháború gyászviselői használatára.

A kötet elején két oldalon „Hősök emléklapja“ van. Első rész: **Elmélkedések.** Második rész: **Imádságok.** Harmadik rész: **Halotti énekek, Emlékversek, Búcsúztatók.**

Aki ezt a könyvecskét majd olvassa, könnyel felszáradnak, lelke megnyugszik; a gyász télensége helyett az Istenben bízó munka mezejére visszatér s áldást fog mondani még arra is aki kezébe juttatta az

„Örökzöld koszorút!“

Hisszük, hogy ez a mű hatalmas eszköze lesz magyar népünk talpraállításának s a fájó múlt helyett egy szebb jövő megteremtésének.

A 160 oldalra terjedő 12¹/₁—8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető, gyönyörű emlékkönyv ára díszes fekete vászonkötésben, dombornyomással és aranyozott címfelírással darabonként 1 korona. 10 drb. vételnél 90 fillér darabja, 50 drb. vételnél 80 fillér darabja, 100 drb. vételnél 70 fillér darabja.

Megrendelhető a kiadóknál:

HOFFMANN ÉS KRONOVITZ könyvkiadóhivatala
Debreczen, Plac-utca 49. sz.